

Budai kávéház

— Elbeszélés —

Irta: Gáspár Miklós

Egy szóval sem állítom, hogy a Széher-kávéházban jobb kávéfőztek, mint bárhol másutt Budán. A zsemleje sem volt ropogósabb, levegője se kevésbé füstös, mint a többi hasonló budai helyiségé. De ennek a kávéháznak lelke volt. És ez a lélek, amely a félszemű öreg Széher bácsiban öltött testet, olyan delejes erővel tartotta össze a törzsvendegeket, mint mágnes a vasforgácsot.

Ha Széher bácsi délutánonként megjelent az asztalok közt, még a villany is mintha melegebben kezdett volna világítani. A lámpák fénye az öreg kávé üvegből való félszemén éppen olyan barátságosan csillant fel, mint a másikon, az igazin, amelynek a párját talán azért vette vissza tőle a Teremtő, baleset ürügyével, vagy húsz esztendő előtt, mert utólag megsokalta, hogy két ilyen angyalhoz méltó, ibolyakék szembogarat pazarolt el egy egyébként jelentéktelen férfiare optikai berendezésére.

Aranyos kedély, derűs jóság és baráti biztatás sugárzott a kávéház minden vendége felé Széher bácsi ibolyaszínű pillantásából. Akire ránézett, annak önkéntelenül is mosolyra gömbölyödött az arca és otthonosra melegedett a szíve. Talán ezért is járt a kávéházába az a sok megkeseredett agglegény, házsártos feleségű nyárspolgár, magányos anyóka: az illúzió kedvéért, hogy van a világon egy hely, ahol szívesen látják, ahol rokonszenves és fontos személyiségnek tartják.

Abban a figyelmes nyájasságban, amellyel Széher bácsi a kávéház törzslátogatóinak hogyléte és életük apró eseményei felől tudakozódott, nyoma sem volt bizalmaskodásnak, mégis minden egyes vendég kiérezte belőle azt a bizonyos mélységes, igaz emberi érdeklődést, amely a legkeményebben összeszorított ajkat is szólásra tudja bírni. És titokban minden egyes vendég azt hitte, hogy ez az érdeklődés egy árnyalattal melegebben sugárzik feléje, mint a többiek irányába.

Pedig Széher bácsi valójában senkivel sem „kivételezett“. A kávéház közönségét családjának tekintette, amelynek minden tagjáról egyforma szeretettel gondoskodott. Egyedülálló legényember lévén, más hozzátartozója nem is volt. Azaz mégis — Kitty! Mert hát lehet-e valakihez rajongóbb fanatizmussal, bálványozóbb hűséggel „tartozni“, mint ahogy Kitty, a keverék, korcs kis daxlikutya ragaszkodott a gazdájához?

— Ó gazdám, ó világ közepe, Te vagy a tökéletesség! — hozsannázta Kitty lelkes kutyaszeme, miközben ide-oda ugrándozott Széher bácsi körül és viháncoló csaholással próbálta bálványa figyelmét magára vonni.

Széher bácsi ilyenkor előbb úgy tett, mintha tudomást se venne róla, csak a szeme sarkából figyelte, hogy még hangosabb lelkendezésre ösztönözze. Míg végre megsokalta a kis állat türelmetlen nyöszörgését, rámosolygott azzal a bizonyos, szívmengető mosolyával és dédelgetően a karjára kapta.

A vendégek nap-nap után szemtanúi voltak ennek a gyengéden kötekedő játéknak, kutya és gazdája közt, amely mindig jókedvre derítette őket. Általában helyeselték, hogy Széher bácsi nem valami előkelő családfás, gögös, úri ebet tart. Ez a zsemleszínű, görbelábú, vidám kis korcs, amelyet kölyök-korában az utcán, egy didergő kisfiútól vásárolt, remekül beleillett abba a képbe, amit Széher bácsiról

alkottak. Széher bácsinak csakis ilyen kutyája lehetett. Orosz agárral például biztosra veszem, hogy meg se értették volna egymást.

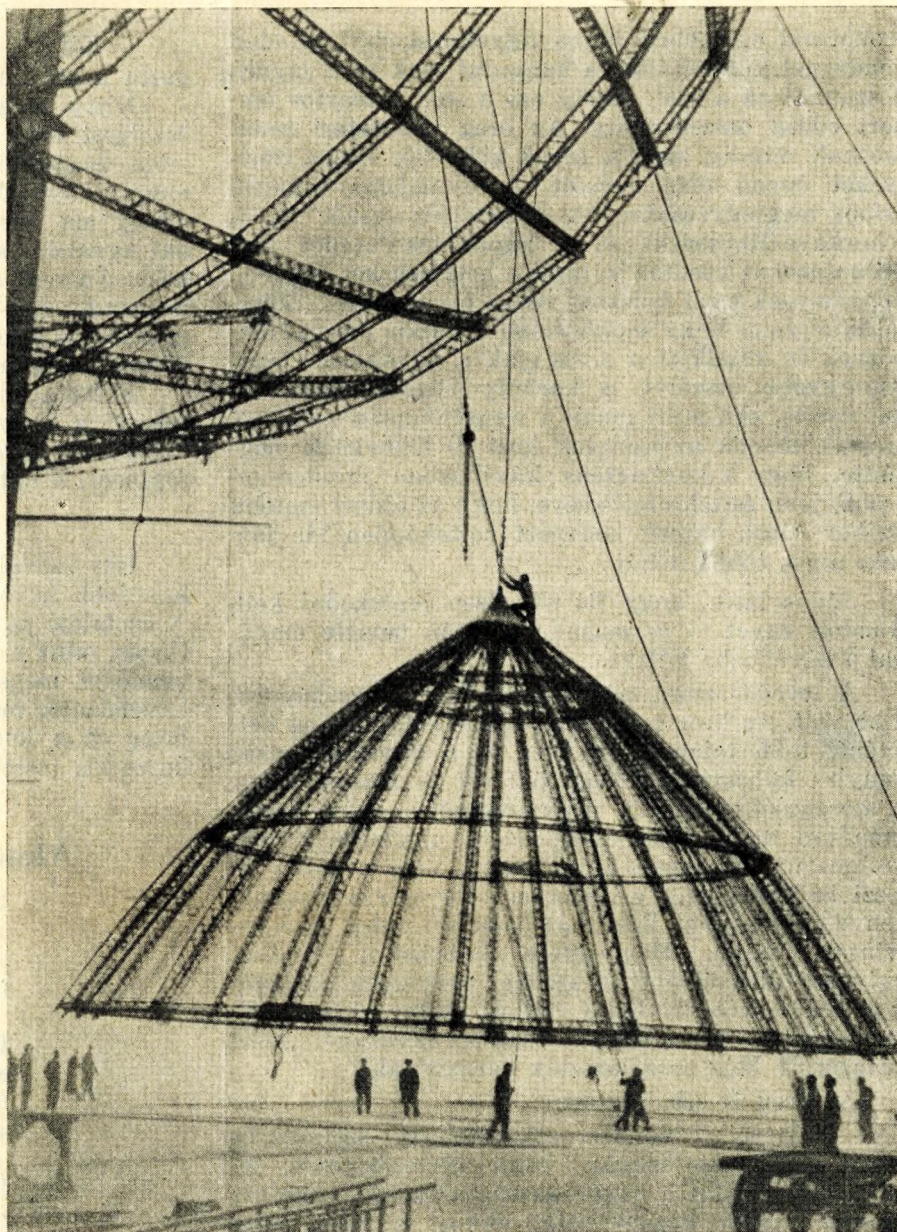
Kitty minden délután végigkísérgette gazdáját az asztalok közt és egy adóvégrehajtó következetes-ségével vasalta be a vendégeken a maga mindennapi kockacukor, becéző szó vagy cirógatás-adagját. Ez a körséta egyébként mindig változatlan egyformasággal bonyolódott le: Széher bácsi a nyugdíjas miniszteri tanácsosnál kezdte, aki télen-nyáron, tavasszal, ősszel ugyanannál az asztalkánál foglalt helyet, a billiárdszoba ajtajánál. Majd a két engedhetetlen haragost látogatta meg, a fehérkávémontecchit és a kapuciner-Capuletet, ahogy a kávéházi humor nevezte el őket, mert valami régi, régi história miatt évek óta ádázul gyűlölködtek. De minthogy arról egyikük sem tudott lemondani, hogy délutánonként a Széher-kávéház levegőjét szívja, ott ültek nap-nap után, a tágas helyiség két legtávolabbi sarkában és még véletlenül se néztek volna egymásra.

Széher bácsi egyformán tudott mindkettőjük nyelven beszélni és éppen ilyen remekül bánt a férfigyűlölő öreg tanárnővel is, aki mindennap hazavitte a megmaradt kockacukrot a kanári madarának, meg a korhely házasságközvetítővel, aki átlag kéthónaponként „jóvátételtenül” összeveszett a feleségével és ilyenkor az éjszakát a kávéházban, a plüss pamlagon töltötte. Széher bácsi, bár helytelenítette az életmódját, őt is szerette, hibáival együtt, mint ahogy rögtön a szívébe zárt minden új vendéget is, akit sikerült tapintatos érdeklődése finom szálaival a „nagy családhoz” kötözgetnie.

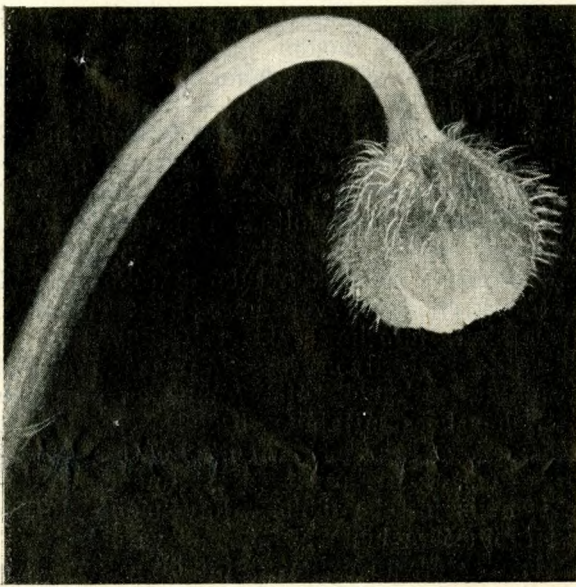
De hát a legszebb idill sem tarthat örökké. Az a benső kapcsolat, amely Széher bácsi és a Széher-kávéház vendégeit kötötte össze, tragikus váratlansággal szakadt meg. Az öreg tulajdonos nyirkos téli időben ágynak dőlt és a tüdőgyulladás négy nap alatt végzett vele. A kávéház látogatói az első napokban szinte el sem tudták hinni, hogy többé sosem sétál köztük, derüsen mosolygós arccal. Halála körülményeit csoportokba verődve, felindulástól remegő hangon tárgyalták. Úgy mérlegelték, hogy vajjon életben volna-e még, ha azon a kritikus, szeles estén történetesen taxiba ül, mintha ennek a kérdésnek az utólagos tisztázása még megmászhatná Széher bácsi elköltözésének szomorú tényét. A temetésre közölkösten szép koszorút küldtek. Tapintatosan érdeklődtek a végrendelet iránt is, amelyből kiderült, hogy a kávéházat Széher bácsi egyetlen, távoli rokona, egy beteges özvegyasszony örökölte. Az övé lett Kitty is. Még a temetés előtti napon magához vette. Aztán visszazökkent minden a rendes kerékvágásba.

Azaz mégsem. Valami megváltozott. Mintha egyszerre, titokzatos módon megbomlott volna a Széher-kávéház levegőjének kémiai összetétele, kivesszett belőle a régi kedélyesség és helyette új elem szívárgott bele, amelyet a legtalálóbban ingerült békétlenségnek nevezhetnénk. A vendégek mogorván ültek asztalaiknál és türelmetlenül pöröltek a pincérekkel. Mindent kifogásoltak, ami azelőtt jó volt, a megrendelt ételeket visszaküldték, az árakat sokalták. Zúgolódnak kezdtek a túl takarékos világítás miatt. Unott ellenszenvvel méregették egymást a pillantásaikkal, mintha csak most, egyszerre eszméltek volna rá, milyen rossz társaságban töltik délutánjaikat, esztendők óta. Mikor az özvegyasszony, Széher bácsi általános örököse egy szép napon beült a kasszába és a tulajdonos szerepét próbálta játszani, a szó szoros értelmében kinézték onnan. Nem is jött be többé a kávéházba. Jónásra, az öreg főpincérre bízta az „üzem” vezetését.

Jónás úgy érezte magát, mint öreg kormányos, aki mindig csak engedelmeskedett és aztán egyszerre, éppen a legnagyobb viharban, kénytelen átvenni egy süllyedni készülő hajó parancsnokságát. Látta, hogy nagy baj van. Hiába főzette a kávé a

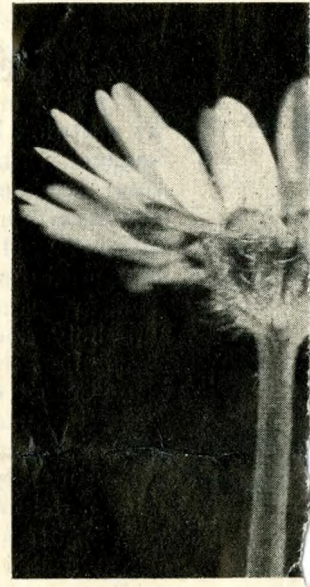
Szerelik az új Zeppelin orrát. Friedrichshafenben most készül az L. Z. 120, a Budapesten jól ismert, Hindenburg nevű óriás Zeppelin testvére. Ez az érdekes fénykép azt mutatja be: hogyan szerelik az új léghajóra a léghajó orrának alumíniumvázát

A szár még gyenge, nem bírja terhét. Ugy csüng rajta a bimbó, mint valami kis harang. A koratavaszi éjszaka hidegétől még vastag bunda védi.

A bimbó felpattant, a szirmok kitortek börtönükből. A százszorszép felemeli fejét: keresi a napot.

A százszorszép. Egy szem A bimbót megcsókol A virág kelyhe kitér sággal fordítva

szokottnál erősebbre, hiába figyelmeskedett minden vendéggel külön-külön, a hangulat csak nem javult. Elszakadt az a szál, amely ezt a sok házsártos embert eddig összetartotta. Az öreg miniszteri tanácsosnak mindig azok a lapok kellettek volna, amelyeket éppen más olvasott. A nyugdíjas tanárnő csípős megjegyzéseket tett a „cseleldviresaft“-ra. A fehérkávé-Montecchi és a kapuciner-Capulet éles pillantásokat kezdtek váltani a helyiség két végéből, mintha csak most fedezték volna fel egymást. Előrelátható volt, hogy előbb-utóbb nyíltan összekülönböznek és mindketten elhagyják a kávéházat. De a legnagyobb veszélyt a korhely házasságközvetítő képviselte, aki, mint maga a nyugtalanság szelleme, cirkált ide-oda az asztalok közt és többeknek megsúgta, hogy a konkurens kávéházban minden olcsóbb, jobb és tekintetbevéve, hogy az áldott emlékü Széher bácsi, akinek kedvéért voltaképpen ide jártak, nincs többé, tehát...

Jónás látta, hogy itt sürgősen cselekedni kell. Gondolt egyet — és másnap délután bevitte magát a kávéházba Kittyt.

A levegő aznap még a szokottnál is puskaporosabb volt. Az öreg miniszteri tanácsos kávéjába kellett több tejet tölteni és ez a figyelmetlenség annyira felbőszítette, hogy öklével az asztalt verte. A szerencsétlen pincér, aki az ominózus kávé hozta, sápadtan, dadogva mentegetődzött, miközben a méltóságos úr dühöngve fogadkozott, hogy a lábát se teszi be többé ebbe a „lebujsba“. Egyszerre meghökkenve elhallgatott. Lecsüngő balkezén hideg, nyirkos érintést érzett. Meglepetten letekintett. Nedves kutyaoorr dörzsölődött a kezéhez szerényen, alázatosan. Kitty orra. És Kitty csillogó szeme olyan riadtan tekintett fel rá, mintha csak ezt kérdezné: „Mért haragszol? Még sose láttalak haragosnak!“

Az öreg úr elhallgatott.

— Kitty! — mondta aztán halkán, szeliden és kicsit elszégyelte magát. Mint afféle egyenes, jólelkű ember, akit a saját igazságtalansága, amelyre bizonyos okok kényszerítik, akkor is bánt, amikor elköveti, hát még utólag, amikor egy ártatlanul csodálkozó szempár tükrözi vissza erőltetett dühtől eltorzult képét.

— Kitty! — mondta újra az öreg úr és megsimogatta a kis kutyát.

Kitty megnyalagatta a kezét, még egy kicsit hízelt neki, aztán odébb somfordált, a legközelebbi asztalkához. Onnan megint tovább... valamennyi asztalhoz ellátogatott, abban a sorrendben, ahogy azt évek óta megszokta, a gazdája mellett, aki ugyanígy sétált körül minden délután, vendégei közt. Amerre elvetődött, felderültek az arcok. Mindenkinnek volt számára egy-egy becéző szava, cirógatása. És a közös kedvenc dédelgetése közben otthonos, családi hangulat kezdett kialakulni.

Kitty attól a naptól kezdve minden délután megjelent a kávéházban. Kötelességtudóan végezte a szokásos körsétát, a gazdája helyett. És Jónás, a főpincér, a háttérben boldogan dörzsölgette a kezét.

Egy szóval sem állítom, hogy a Széher-kávéházban jobb kávé főztek, mint bárhol másutt Budán. A zsemleje se volt ropogósabb, levegője se kevésbé füstös, mint a többi hasonló budai helyiségé. Törzsvendégei mégsem hagyták cserben, mert a Széher-kávéháznak már ismét lelke volt. Mit sem határoz, hogy ez a lélek véletlenül egy zsemleszínű kutya kores kis testébe költözött.

Álmodozás a havasok alatt

Ha a havasok álma egyszer valóra válna: leszálnának a völgybe, fazöld színeket öltve.

Ha a mély völgyek álma egyszer valóra válna: felkúsznának a hegyre s ott aludnának egyre.

Ha bolond szívem álma most itt valóra válna: ez a kis vadciklámen megszólalna, — így: ámen.

IFJ. GYÖKÖSSY ENDRE